

vas, kevés mész is van jelen. Ezen vizeken kívül még a következők fordulnak elő:

Nagy timsós forrás, meglehetősen nagy terjedelmű víztartóban van. Zavaros, gázok nagy mennyiségben tódnak ki. Főbb alkotórészei: Kénsavas aluminium (timsó), szénsavas vas és chlor natrium.

Katalin forrás, sós forrás, mely kőfoglatban van. Főalkotórészek: chlornatrium (konyhasó) szénsavas vas, kénsavas natrium és sok szénsav.

Károly forrás, szintén kőbe foglalt forrás, igen kellemes ízű. Főalkotórészek: szénsavas vas, szénsavas mész és szénsavas natr. Csekély fix alkotórészei és aránylag nagy vas tartalma miatt, továbbá kellemes íze folytán a „Vasas savanyu vizek“ közé lenne sorolandó.

Kiváló figyelmet érdemel tehát első vonalban a „nagy timsós“ forrás kiváló nagy timsó és vas tartalmánál fogva; továbbá a kénsav források. Eltekintve azon nagy tudományos érdeknél fogva, hogy „szabad kénsavat“ tartalmaznak, mi, mint már említém, nagy ritkaság: különösen azért akarnám itt kiemelni, mert minőleges összetételöket tekintve tökéletesen azonosak a „büdös csepegéseivel.“

III. A ditrói sodalith összetételéről.

A ditróit nevű kőzetben előforduló „sodalith“-ról két elemzést birunk az egyik Hauer Károly lovag, a másik Fellner Alajos által eszközöltetett.

Ezen két elemzés oly eltéréseket mutat különösen a chlor tartalomban, de a többi alkotórészeknél is, hogy indítatva érzem magam, elősegítve Dr. Herbiech Ferencz muzeumi őr úr szívesége által, ki ezen kőzetről nagyobb mennyiséget bocsátott rendelkezésemre nevezett elemzések revisiójára. Az összes alkotórészek meghatározására 9 elemzés hajtatott végre.

Ezekből kiderült először: hogy a chlor tartalom a legkülömbfélébb ditróit darabokból véve, ugy az általam 1874-ben, mint laboratoriumomban Dr. Herbiech Ferencz és Lengyel Alajos urak által harmad éve végzett elemzéseknél a 6%-on alul soha nem volt. Fellner mint alább látható 0,14% chlort talált. Továbbá Hauer 0,61% vizet említ; e folytán pontosabban vizsgáltatott az ásvány vizre, melynél kiderült, hogy az vegyileg kötött vizet és pedig közép értékben 2,36% tartalmaz. Az elemzési eredmények a következők:

Cl	6,08	—	—	—	—	—	—
Si O ₂	—	38,80	38,14	38,95	38,78	—	—
Al ₂ O ₃	—	32,73	32,31	32,96	33,84	—	—
Ca O	—	—	0,95	0,99	0,90	—	—
K ₂ O	—	—	—	1,02	1,06	—	—
Na ₂ O	—	—	—	13,71	12,84	—	—
Na	—	—	—	3,93	3,93	—	—
H ₂ O	—	—	—	—	—	2,59	2,13

Ezekből közép értékben a következő százalékos öszszetételt kapjuk:

Cl	=	6,08	
SiO_2	=	38,66	
Al_2O_3	=	32,81	
CaO	=	0,95	
K_2O	=	1,04	} 18,93
Na_2O	=	13,28	
Na	=	3,93	
H_2O	=	2,36	

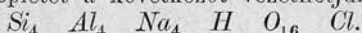
99,11

Az elemeket külön véve kapjuk:

Cl	=	6,08	
Si	=	18,04	[20,62 O]
Al	=	17,52	[15,29 „]
Ca	=	0,57	[0,28]
Na	=	13,78	[3,43]
Ka	=	0,86	[0,18]
H	=	0,25	[2,10]
O	=	41,90	

99,11

Ezen adatokból a parányszulok viszonyai szerint mint legegyszerűbb brutto képletet a következőt vezethetjük le:

Melyből a százalékos öszszetétel kiszámítva és öszszehasonlítva az elemzési eredményvel lesz:

	talált		számolt		külömbség
Cl	— 6,08		— 5,95	+	0,17
Si	— 18,04		— 18,46	—	0,42
Al	— 17,52		— 18,13	—	0,61
Ca	— 0,67		—		
Na	— 13,78	} 14,64	— 15,16	—	0,52
Ka	— 0,86				
H	— 0,26		— 0,16	+	0,10
O	— 41,90		— 42,20	—	0,30

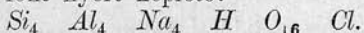
Öszszehasonlítva eredményeimet a Hauer és Fellner-féle elemzésekkel, lesz:

	Hauer		Fellner		Fleischer
SiO_2	40,68	—	38,99	—	38,66
Al_2O_3	31,63	—	32,86	—	32,81
CaO	0,40	—	0,90	—	0,95
NaO	19,65	—	24,57	—	18,93
Cl	6,00	—	0,14	—	6,08
Fe_2O_3	} Nyom		—		—
SO_3					
H_2O	0,61	—	—	—	2,36
Izzítási veszteség			1,78	—	—

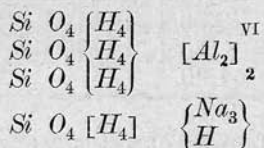
Ha szigoruan ragaszkodunk azon elvhez, miszerint csakis analitikai és synthetikai kísérleti alapon állíthatunk fel valamely vegyület számára okszerű vagy szöveti képletet, úgy jelen esetben is, mint minden hasonlóban, meg kell elégednünk a sodalith nyert tapasztalati képletével.

De hódolva az általános szokásnak, mely szerént ha másért nem is, úgy az általános áttekintés kedvéért az egyes elemi alkatrészeket, többé vagy kevésbé jogos alapon, közelebbbi alkatrészekre csoportosítják, vagy csupán azok vegyértékeire támaszkodva, úgy nevezett szöveti képleteket állítanak föl, — megkísértem ezen értelemben a sodalith öszszetételét ilyen képletek által symbolisálni.

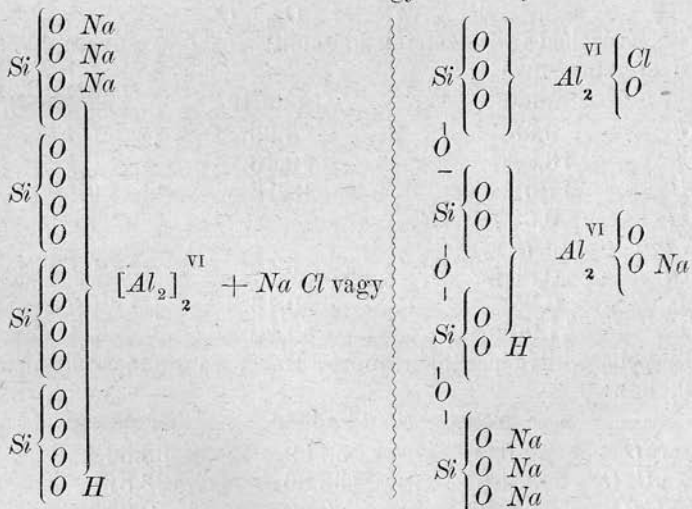
A sodalith fönt nyert képlete:

A Si és O mennyiségéből önként következik, hogy az az ortho kovasavból $H_4 Si O_4$ vezethető le. Ennek 4 tömecsében foglalt H parányok helyettesíttetnek Al és Na által. Lesz:

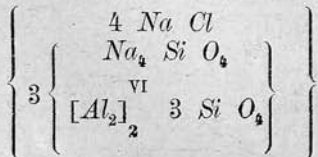
A berekesztett elemek egymást helyettesítve

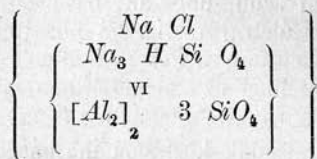
Tetra orthosilicat + Chlornatr.

Tetrasilicat — Aluminat

Rammelsberg a következő képletet állítja föl a sodalithnak^k:

Az én elemzésemből következik:

Magyar könyvesház. 15—27 számok. Budapest., Aigner Lajos kiad. é. n. — A kiadó Ur oly szives volt e füzeteket szerkesztőségünkhez béküldeni, és így mintegy udvariassági kötelességünk tette, rólok megemlékezni, noha lapunk czélja és iránya szorosán véve kizárja a szépirodalmi vállalatok tüzetes megbeszélését és ismertetését. A béküldött füzetek tartalma: 15. 16. 17. Lord Byron élete, írta Castellar Emil, ford. Csukássy József. A szerző életrajzával; 20. A Wallisból, beszély, írta Struensee Gusztáv (Gustav vom See), ford. Batta H. Szilárda. A szerző életrajzával; 21. 22. 23. Egy cserépár naplója, regény, írta Virághalmi Ferencz. A szerző életrajzával; 24. 25. Képek a középkorból, írta P. Szathmáry Károly. A szerző életrajzával; 26 D'Aurebonne Marquisné, elbeszélés, írta Pontmartin, ford. Csukássy Józsefné; 27. Phaedrus, Augustus szabadosa, Aesopi Meséinek öt könyve, ford. Sárvány Jakab.

Nem bocsátkozunk az elősorolt kiadványok részletes bírálatába, a mire se terünk se hivatásunk ninesen. Átalánosságban nem vonhatjuk meg elismerésünket a derék kiadótól, a ki a külföldi és általában idegen irodalom válogatott műveit átültetve és saját irodalmunk egyes termékeit hozzá csatolva egy ép oly tanulságos mint mulattató kis házi könyvtár-féltét igyekszik nemcsak esinosan kiállítani, hanem aránylag igen jutányos ár mellett mindenki számára hozzáférhető tenni; hogy a kedveset a hasznossal egyesítve az olvasó kedvet ébreszsze és fejleszsze, a mi első és alapföltétele az irodalom termékenyítésének. És minthogy a kiadó árait csak is abban a reményben szabhatily jutányosra, mivel nagy kelendőségre számított, meg is érdemli, hogy a magyar közönség meleg pártolással támogassa. A könyvesház füzetekinek vegyes tartalma kor- és nemkülönbség nélkül mindenki számára nyújt szellemi élvezetet, és miután minden egyes füzete külön is kapható 20 kron, még csak arra sines kényszerítve senki, hogy ahoz, a mit szerezni akar, nyomtatékot is vegyen.

Igen jó és czélszerű járulék az egyes füzetekhez az illető művek szerzői életrajza. Az olvasó ezekkel sok szép irodalomtörténelmi ismeretet szerez, a nélkül, hogy észre venné. Megvalljuk azonban, hogy a 24. füzet megijesztett Látván ugyanis, hogy P. Sz. K. barátunk életrajzát közli, mohón kerestük ez életrajz végin a napot, a mely nemzetünket e derék napszámosától megfosztotta. Szerencsére